

Sinds enige tijd houdt Diergaarde Blijdorp zich bezig met het kweken en houden van tropische vlinders. Deze activiteit levert een bijdrage aan de doelstellingen - natuurbescherming, educatie, voorlichting en recreatie - van de dierentuin. Het eerste vlinderproject was het uitzetten van de Zuid-Amerikaanse passiebloemvlinders (*Heliconius sp.*) in een plantenkas. De bezoekers in Blijdorp waarderen de aanwezigheid van de vlinders in de plantenkas zodanig dat deze proeftuin nu al een succes is. Naast een educatieve functie ziet Blijdorp voor het kweken van vlinders ook een natuurbeschermende functie.

mogelijkheid biedt om pas uitgekomen vlinders in de kas los te laten. Uiteraard zijn ook de nodige bordjes aangebracht waarop de meest algemene informatie over de vlinders wordt gegeven. In de kast met de poppen kan men de vlinders zien uitkomen. Verspreid in de kas staan waardplanten waarop de rupsen van passiebloemvlinders te zien zijn.

Vlindertuinen en natuurbescherming

*Tekst: Louwerens-Jan Nederlof,
insectenverzorger Diergaarde Blijdorp Rotterdam*

Ook inheems De tropische vlinders met hun kleurenpracht en opmerkelijke gedrag hebben grote educatieve waarde. Aandachtig blijven mensen luisteren naar een verzorger die vertelt over de levenscyclus van vlinders, de relatie tussen vlinders en planten, hun voortplantingsstrategie en de samenhang met de andere vlindersoorten. Veel mensen bekijken de vlinders van dichtbij. Dat directe educatie de meeste impact heeft blijkt wel als de verzorger kinderen de

Hoewel het houden en kweken van tropische vlinders in Diergaarde Blijdorp nog in de kinderschoenen staat, zijn de verwachtingen voor de toekomst hoog gespannen. Het zal nog echter veel inspanning vergen om de beoogde vlinderkweken te optimaliseren.

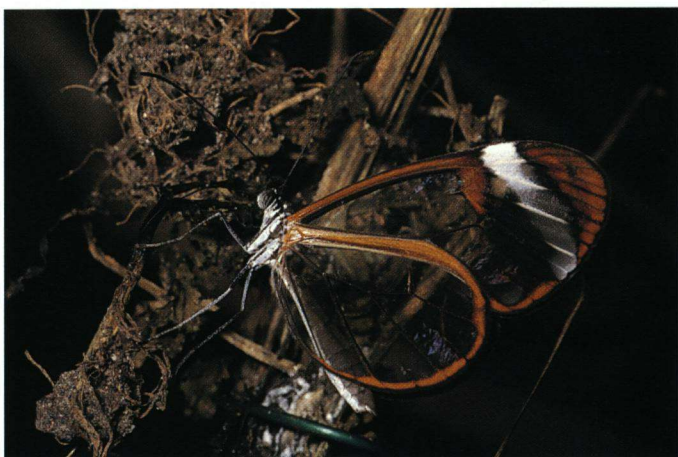
In de nabije toekomst ligt de aanleg van een vlindertuin voor inheemse vlindersoorten in de planning. Vele tientallen waard- en nectarplanten zullen de bezoeker op aantrekkelijke wijze laten zien welke mogelijkheden er zijn om vlinders te lokken naar een grote of kleinere tuin. Een stap verder gaat de wens om daadwerkelijk inheemse vlinders te laten zien in een grote, maar onopvallende 'volière' in de buitenlucht. De ontwikkelingen op weg naar een 'inheemse vlindertuin' komen langzaam op gang. De kennis en ervaring die zijn opgedaan met het kweken van tropische vlindersoorten kunnen hierbij goed van pas komen.

Natuurbescherming Er zullen op lange termijn verkenkende onderzoeken worden uitgevoerd om 'natuurbescherming van vlinders ter plaatse' te ondersteunen. Het kweken van vlindersoorten in gevangenschap voor herintroductieprojecten is hierbij in onze ogen een belangrijk punt. Voor sommige soorten die in het wild zeldzaam of bedreigd zijn, kan het kweken in gevangenschap uitkomst bie-

Passiebloemvlinder.
FOTO: ROB DOOLAARD

den voor het behoud van soorten. In de beschermde omgeving van een vlindertuin kunnen de bedreigde populaties wachten op de tijd waarop hun leefgebied weer geschikt is gemaakt door nieuwe vormen van natuurbeheer. Zo werden in Engeland gekweekte exemplaren van de grote vuurvlinder (*Lycaena dispar batavus*) in daarvoor geschikte rietlanden uitgezet (Duffey, 1977).

Glasvleugervlinder (*Greta oto*).
FOTO: ROB DOOLAARD

Mogelijk kan een gelijksoortig plan ook voor de apollovlinder (*Parnassius apollo*) uitkomst bieden. Door oververzamen en verintensiverde bosbouw zijn de aantallen in vele delen van Noord-Europa sterk gedaald. Voor het behoud van de soort werd in gevangenschap een populatie gekweekt die bovendien, in plaats van één, twee generaties per jaar kent. Een populatie kan op deze manier in korte tijd worden behouden (Nikus, 1982). Er moet bij vermeld worden dat de resultaten van dergelijke projecten niet altijd even succesvol zijn gebleken. Meer onderzoek naar de levenswijze van de vlindersoorten is dan ook hard nodig. Vlinders zijn al enige tijd bekend als 'paraplu-soort' voor vele biotopen. Bij veranderingen of verstoringen in de plantengroei van een biotoop heeft dit uitwerking op het voorkomen van vlindersoorten. Als één van de vele voorbeelden kunnen we hier de homeruspape (Papilio homerus) uit Jamaica noemen. Een razend populaire soort bij verzamelaars en uitermate indicatief als graadmeter voor de kwaliteit van tropisch bergwoud. Met de bescherming van het leefgebied en voorlichting naar de plaatselijke bevolking en overheden moet worden voorkomen dat de soort uitsterft. Onderzoek in het wild en de kweek van de homeruspape in gevangenschap kan dan ook daadwerkelijk een bijdrage leveren voor het behoud van alle andere planten en dieren uit het leefgebied van de vlinder. (Emmel & Garraway, 1990).

Verzamelwoede gekanaliseerd

Soms worden er tropische vlinders gekweekt om exemplaren hiervan aan verzamelaars te verkopen. Het verstrekken van gekweekte vlinders kan dan positief werken op de kleine en kwetsbare aantallen die nog in het wild aanwezig zijn. Het gaat hier uitsluitend om kweekprojecten in de landen van herkomst. Wilde vlinderpopulaties en de plaatselijke bevolking hebben baat bij deze bijzondere methode. Het levert een bijdrage aan het behoud van zeldzame soorten vogelvlinders (*Ornithoptera priamus* en *Troides oblongomaculatus*) in Papua Nieuw-Guinea (Parsons, 1978).

Samenwerking

Het zal niet lang meer duren of vlindertuinen kunnen (en moeten!) actief deelnemen aan het behoud en onderzoek naar bedreigde vlindersoorten. Dit zal voor een groot deel afhangen van de vragen en eisen die andere natuurbeschermingsorganisaties zullen stellen. Over de gemeenschappelijke doelstellingen voor het behoud van vlinders zal geen discussie ontstaan. Maar juist die noodzakelijke samenwerking tussen vlindertuinen en natuurbeschermers is nog lang niet afgestemd. Ook hierin zal de tijd ons leren. Uiteindelijk zal ieder op zijn eigen manier een steentje kunnen bijdragen aan het behoud van vlinders in Nederland en daarbuiten!

Literatuur

- Duffey, E. (1977). The re-establishment of the Large Copper butterfly at Woodwalton Fen National Nature Reserve. Cambridgeshire, England, 1969-73, Biol. Conserv. 12, (143-158).
Emmel, T.C. & E. Garraway (1990). Ecology and Conservation Biology of the Homerus Swallowtail in Jamaica. Tropical Lepidoptera 1 (63-76).
Nikus, I (1982). First trials to save threatened populations of Parnassius apollo by transplantation to new suitable biotopes. Proc. Third European Congress of Lepidopterology.
Parsons, M.J. (1978). Farming Manual: insect farming and trading agency. Papua New Guinea Division of Wildlife.

De mening van De Vlinderstichting

De Vlinderstichting gaat er van uit dat vlinderbescherming alleen resultaat heeft als in inrichting en beheer van het landschap maatregelen worden getroffen. Door goede voorlichting naar beheerders (zie ons project 'Geen vlinder minder') en door het creëren van goede verbindingen tussen geïsoleerd liggende natuurgebieden moet in Nederland kunnen worden gekomen tot behoud en herstel. Dierentuinen hebben hierin nauwelijks een rol. Voor het buitenland zou het in een enkel geval van belang kunnen zijn om een populatie 'kunstmatig' in stand te houden totdat het leefgebied weer op orde is. Ook hier geldt echter dat voorkomen moet worden dat het zover komt.

Dan komen we op de belangrijkste taak die De Vlinderstichting ziet voor dierentuinen, namelijk de educatie. Door in dierentuinen de mensen enthousiast te maken voor vlinders en vlinderbescherming kan een draagvlak ontstaan voor de maatregelen die buiten de dierentuinen genomen moeten worden.

Kars Veling